

GP

Gemenskap & påverkan

NUMMER 1 FEBRUARI 2023
MEDLEMTIDNING FÖR FDUV OCH DUV-FÖRENINGAR

TEMA:

VÄRDEGRUND

Matheo lär familjen
om olikheter

Sidan 4

Lisbeth Hemgård:
Jobbet har berikat mig

Sidan 10

Ett samhälle för alla
– på riktigt

Sidan 18

FIXtv-gänget visar
att de kan

Lättläst på sidan 26

Innehåll

3 Ledare: Som alla andra?

4 "Det finns många definitioner på ett bra liv"

Matheo Lundqvist, 11 år, får sannolikt aldrig ett standard Svenssonliv, men han kan ha ett bra liv ändå. Matheo har lärt mamma Camilla Kojonen och resten av nyfamiljen om olikheter.

4

8 Kolumn: Att gå emot det som är rätt och riktigt

9 Påverkan: Riksdagsval och en ny funktionshinderlag i sikte?

10 Ett humant samhälle mår bra av mångfald

I augusti ska Lisbeth Hemgård ge över ledarskapet för FDUV till Annette Tallberg-Haahtela. Vad tänker hon om sin tid på förbundet och de stora reformerna inom funktionshinderfältet?

10

14 Kolumn: Då värdegrunden börjar gunga

15 Från objekt till subjekt

Webb-tv-kanalen FIXtv ger personer med funktionsnedsättning möjlighet att själva tala för sig och få en synligare plats i samhället.

18 Ett samhälle för alla – på riktigt

Lennart Jönsson blev frustrerad över att man sa en sak och gjorde en annan. Därför startade han Misa som jobbar med individuella lösningar för att personer med funktionsnedsättning ska komma ut i arbetslivet.

21 LL-Center tipsar: Alla har rätt till information

22 Notiser

24 Kurser och evenemang

26 LÄTTLÄST

26 FIXtv-gänget visar att de kan

28 Blir det en ny funktionshinderlag?

29 FDUV får ny verksamhetsledare i augusti

29 FDUV hjälper familjer i Kenya

30 Lättläst bok om arbete

31 FÖRENING/INFO

35 Föreningsprofilen

15 &
26

18

Som alla andra?

Gemenskap & påverkan (GP) är FDUV:s tidning som bevakar funktionsrättsområdet, särskilt sådant som berör svenskspråkiga personer med intellektuell eller liknande funktionsnedsättning och deras familjer. Tidningen skickas till alla FDUV-medlemmar och utkommer fyra gånger per år.

Nästa nummer utkommer vecka 21.
Skicka material senast 25.4.2023.

Respons och material:

gp@fduv.fi eller per post till
Tidningen Gemenskap & påverkan
FDUV, Nordenskiöldsgatan 18 A,
00250 Helsingfors

Ansvarig utgivare:

Lisbeth Hemgård

Redaktionssekreterare:

Matilda Hemnell

Redaktionsråd:

Matilda Hemnell
Susanne Tuure
Maria Österlund
Susanne Nygård
Sofia Jernström

Layout och ombrytning:

Linnéa Sjöholm

Pärmbild: Matheo Lundqvist.

Foto: Ann-Britt Pada

Adressändringar och prenumerationer:

lotta.vaskola-aminne@fduv.fi
040 162 72 02

Priset för en årsprenumeration är 40 €.

Upplaga: 2 600

Tryckeri: Forsberg,

Jakobstad 2023
ISSN 2736-8130 (print)
ISSN 2736-8149 (online)

Dokumentärserien *Som alla andra* visar hur vardagen kan se ut för personer med intellektuell funktionsnedsättning i Svenskfinland och har väckt både förtjusning och diskussion - bra så! När Hufvudstadsbladets **Malin Slotte** recenserade serien ställde hon sig frågande till titeln och den har provocerat mig sedan dess. Vaddå som alla andra? Hur är "alla andra"? Eller som **Lennart Jönsson** som intervjuas på sidan 18 frågade när han var på besök i Finland "är vi alla andra utan hinder, och dessa med funktionsnedsättning bara med hinder?"

Nej, personer med funktionsnedsättning är inte som alla andra. Men poängen är att ingen är som alla andra. Visst förenas vi i det djupt mänskliga - där är vi alla lika - men i grund och

botten är vi alla olika, därför är det så viktigt med ett individuellt perspektiv inom funktionshinderservice. Pracka inte grupplösningar på unika individer!

Men vi är alla lika mycket värda, som människor. Oavsett prestation. Hur skön är inte den insikten för envar av oss. Rättvisa är inte att alla behandlas lika. Rättvisa är att alla behandlas olika, utgående från våra förutsättningar. Att vi får stöd med det vi behöver, men inte mer stöd än vi behöver.

Värdegrunden har styrt och styr FDUV:s uppkomst, arbete och utveckling. Enligt mig är det svåraste och samtidigt det mest givande med arbetet på förbundet att värdegrundsfrågorna ständigt är närvarande. Om vi tänker si kan vi handla så? Därför är jag glad att få bjuda på en rejäl dos värdegrundsfrågorna i det här numret av GP - och som socker i botten några nyheter i GP-sammanhang: Missa inte kolumnen av **Marcus Rosenlund** på sidan 8 och föreningsprofilen längst bak i tidningen.

Värdegrundsarbetet blir aldrig färdigt, det är pågående. Också på FDUV får vi ofta konstatera att "nämen ser man på, där fick vi rucka på våra förutfattade meningar och tvingades tänka om". Jag hoppas det här numret får dig att tänka om i någon fråga. För tänk om vi aldrig tänkte om. Hur skulle vi då utvecklas?

Matilda Hemnell,
informatör och redaktionssekreterare
Foto: Sofia Jernström

”Det finns många definitioner på ett bra liv”

Villa, Volvo, vovve. Något standard Svenssonliv kommer Matheo Lundqvist sannolikt aldrig att få, men han kan ha ett bra liv ändå. Matheo har lärt mamma Camilla Kojonen och resten av nyfamiljen om olikheter och att ett bra liv kan se ut på många sätt.

- Det var hemskt.

Så beskriver **Camilla Kojonen** känslan då hon fick höra att sonen **Matheo** sannolikt har autism. Diagnosen autism i barndomen kom slutligen när Matheo var kring fyra år och i dag kan Camilla se att hennes första reaktion delvis berodde på okunskap.

- Allt var obekant och främmande och jag kände en oro inför framtiden.

Det var inte Camilla som hade önskat att Matheo skulle utredas utan initiativet kom från dagispersonalen som sa att han inte var som alla andra. Visst hade Camilla märkt att han inte tog kontakt med andra barn eller reagerade på tilltal, men hon såg inget särskilt problem med det.

- Matheo är mitt första och enda barn. Jag tänkte att det är hans personlighet. Att han är som Tjuren Ferdinand som hellre luktar på blommor än gör som de andra.

Om hon i dag - med den kunskap och erfarenhet som hon nu besitter - fick gå tillbaka i tiden och tala med den Camilla som kände sig vilsen skulle hon betona att det kan bli bra, fast det blir annorlunda än man hade tänkt sig.

- Jag skulle tala om dikten som handlar om att man tror att man ska resa till Italien, men hamnar i Holland i stället. Holland är inte Italien, men Holland är också rätt bra. Allt ordnar sig.

Del av en nyfamilj

Till det Camilla inte visste då för sju år sedan hör att hon och Matheo skulle bli en del av en varm och välkomnade nyfamilj.

I dag bor de i Oravais tillsammans med sambon **Mats Kulla**. Till familjen hör dessutom Mats vuxna barn **Sandra**, **Isabelle** och **Simon**.

Matheo är nu 11 år och går i specialklass i Haga skola i Vasa. Till sin personlighet är han glad och sprallig, men har svårt för nya situationer och människor. Därför vill han inte delta i den här intervjun även om han är välkommen och medveten om att den görs.

Matheo tycker väldigt mycket om sina bonussyskon och hela storfamiljen.

- Min äldsta dotter Sandra fick just barn och Matheo blir så lycklig då han får ha babyn i famnen, berättar Mats.

När ett av bonussyskonen nyligen fyllde år gav Matheo henne en stor kram.

Sambon Mats Kulla är ett viktigt stöd för Camilla Kojonen.

- Jag har aldrig sett att han kramar någon så länge, berättar Camilla och blir märkbart röd av minnet.

Hon är tacksam över att alla syskon bemöter Matheo så bra och med respekt. De har också fått viktiga roller i hans liv. Isabelle fungerar som Camillas avlastare, Simon har varit Matheos stödperson på fritiden och Sandra lär honom simma.

Samtidigt kan en storfamilj vara påfrestande för en person med autism. När alla bonussyskon är hemma är Matheo mest på sitt rum, berättar Camilla.

- Han umgås på distans.

Styrkor och utmaningar

Till Matheos styrkor hör hans fantastiska minne.

- Det är helt otroligt hur han minns händelser och saker. Han har en jättestor hårddisk, men det är lite svårt att få ut data därifrån, konstaterar Camilla.

Nästan hela nyfamiljen Camilla Kojonen, Anders Nyman med Hilda i famnen, Sandra Kulla, Matheo Lundqvist, Isabelle Kulla och Mats Kulla.

Han kan dessutom göra intressanta kopplingar. Till exempel gjorde han en koppling mellan en parkeringsbiljett och en julgran - de båda används bara en gång. Matheo är också väldigt intresserad av språk.

- En gång skrev han alla veckodagar på säkert 30 olika språk, berättar Mats.

Trots Matheos utmaningar - eller kanske just på grund av dem - finns det mycket som gör Camilla stolt.

- Jag blir extra stolt då han har lärt sig en ny färdighet. Jag vet hur mycket jobb det är bakom det.

Hon nämner som ett exempel hur Matheo i början av en simskola panikartat klamrade sig fast vid henne som en koalabjörn. I slutet av kursen hoppade han i vattnet från simbassängskanten.

- Han börjar på minus fem, när de andra neurotypiska barnen börjar på plus ett eller två. De har någon slags basfärdighet eller förhandskunskap.

En jämförelse med andra barn och familjer är nästan oundviklig.

- Ingenting fungerar som för barn som inte har den här typen av utmaningar. Han har inga kompisar och det är svårt att hitta en hobby som passar honom.

Därför är Camilla extra glad över att Matheo och sambon Mats kommer så bra överens och att de faktiskt har en hobby ihop. Mats är aktiv i den frivilliga brandkåren och där gillar Matheo att vara med, på sitt eget sätt.

Matheos funktionsnedsättning och särdrag medför utmaningar men är också berikande.

- Han har inget behov av att vara till lags - och det är ju bra! Det han säger och gör är äkta. Han lär mig en massa! säger Camilla.

Särskilt en egenskap har hon fått utveckla: Tålmod. Camilla upplever också att hon på ett helt annat, djupare plan förstått att alla är olika och att det är okej.

”

Han har inget behov av att vara till lags – och det är ju bra!

- Matheo har gett mig en vidare syn på vad det finns för svårigheter och problem. Det har varit en stor ögonöppnare, säger Mats.

Det viktiga i livet

Att få ett barn med särskilda behov omkullkastar mycket i livet och man får göra omvärderingar och anpassningar i vardagen. Värdegrunden kan ruckas och man börjar uppskatta andra saker än tidigare.

- Familjen är viktig. Vi umgås mycket tillsammans. Ur Matheos synvinkel är det viktigt med trygghet och förutsägbarhet. Omständigheterna och basen i vardagen måste vara så lugna som möjligt så inte glaset är fullt redan då han far till skolan, säger Camilla.

Den egna orken är också något hon värnar om. Hon får kraft från olika kreativa sysslor och naturen. Hon sticker mycket.

- Stickning är en bra terapiform, man kan avsluta och börja den när som helst.

Matheo är inte så ivrig på att fara någonstans så familjen är mycket hemma, men Camilla månar om sin egentid. I höstas var hon ensam med husbil till norra Sverige och vandrade i en nationalpark. Det gjorde gott att få bara om sig själv och göra allt enligt sin egen rytm.

Matheo med familjens katt och bonussysterdottern Hilda, Matheos ögonsten.

Matheo är också varannan helg hos sin pappa.

- Det är viktigt för alla. Matheo får en paus från mig och jag får en paus från Matheo.

De här veckosluten passar Camilla och Mats på att göra saker på tumis, som att gå ut och äta på restaurang.

Hur ett liv utan Matheo och hans utmaningar skulle se ut är förstås svårt att föreställa sig, men Camilla tror det skulle ha sina för- och nackdelar.

- Man skulle vara friare, men livet skulle vara tommare utan alla de insikter man fått.

Med tiden har många problem som skapat stor oro och ångest löst sig. Till exempel hur de skulle få Matheo att sova i eget rum eller ha på sig flytväst. Mats och Camilla flyttade ut ur det gemensamma sovrummet och Matheo fick bli kvar, flytvästen var slutligen okej bara man inte kallade det flytväst.

Det ger tillförsikt att tro att också nuvarande och kommande utmaningar finner en lösning. Men fortfarande känner Camilla sig som den vilsna föräldern.

- Jag är konstant vilsen. Matheo utvecklas och det kommer nya utmaningar. Och man kan inte hitta färdiga lösningarna genom att slå upp i någon bok. Man måste vara kreativ, men min kreativitet är begränsad.

Därför är det bra att ha en vuxen, en Mats, vid sin sida.

- Det är viktigt att ha någon annan att tala och fundera på lösningar med.

”

Livet skulle vara tommare utan alla de insikter man fått.

Nu ska Camilla fortbilda sig till FDUV:s familjestödare. Hon vill fungera som frivillig kamratstödare till andra anhöriga för att dela mid sig av sina erfarenheter.

- Jag vill ge stöd till andra som är i den situation jag var i tidigare.

En av lärdomarna hon bär med sig är uttryckligen att livet kan bli bra trots att det inte blir som man tänkt sig.

- Det finns många definitioner på ett bra liv, säger Camilla.

Vad gäller Matheo hoppas hon att han ska nå sin fulla potential.

- Jag hoppas han ska bli den bästa versionen av sig själv.

Text: Matilda Hemnell

Foto: Ann-Britt Pada

Att gå emot det som är rätt och riktigt

Min mormors mor Ines ville att jag skulle bli präst när jag blev stor. Tji fick hon, även om jag ju ägnar min tid åt att predika för folket om allsköns stora frågor kring livet, universum och allting. Vad trosfrågor beträffar blev jag ändå en riktigt ohämmad, tvättäkta ateist.

Min äldre son är nu i den åldern att det pratas om skriftskola. Han hör inte till kyrkan men eftersom många av hans jämnåriga kompisar ska gå i skriba nu i sommar, så vill min son också. Förståeligt, i och för sig.

Till saken hör alltså att min son har en lindrig mental funktionsnedsättning, så hans förmåga att hantera frågor om livsåskådning är begränsad. Så jag har varit tvungen att skärskåda min egen roll som förälder här.

Jag kan nämligen inte bortse från det faktum att jag inte ser det som önskvärt för min son att han bekänner sig till en religiös tro då han inte på något intellektuellt plan kan förstå dess fundamentala begrepp som "synd" och "frälsning" och det övriga som ingår i den kristna trosbekännelsen. Eller i någon annan religions motsvarande deklaration.

Han är på riktigt inte mentalt rustad för att begripa vad det är han bekänner sig till. Inte på samma sätt som min yngre son, som saknar dylika funktionshinder. Vill min yngre son gå i skriba om ett par år, då kan jag vara okej med det. För han är redan nu rätt så väl bevandrad i de här sakerna. Jag tvivlar inte på att han kommer att kunna fatta ett väl avvägt beslut när det kommer till konfirmationen, och vad han än beslutar kommer jag att stå bakom honom.

Självklart står jag ju bakom min äldre son också, i vått och torrt, även om han i sin allmänna pubertala trots har tolkat min tvivlande inställning till skriftskolan som att jag är en glädjedödare som vill beröva honom ett roligt sommarläger med sina kompisar. Detta trots min försäkran om att det ligger andra saker bakom, saker som han inte riktigt kan förstå.

Att framstå som en glädjedödare ibland, det hör till en förälders lott, det kan jag bjuda på. Men i det skedet som han via Googles snåriga undervegetation anländer till slutsatsen att ateister (som jag) är dömda till helvetet, vet jag inte riktigt vad jag ska tycka.

Personligen önskar jag att både den kristna kyrkan och de övriga religionerna skulle lägga ribban så högt att bara de som på riktigt förstår vad det är de lovar skulle skrivas in i rullorna. Men jag är medveten om att det ju drar mattan inte bara under konfirmationen utan hela barndopet som koncept. Och det öppnar för beskyllningar om diskriminering av människor med funktionshinder. Så jag håller mitt muttrande mestadels för mig själv.

På en punkt viker jag dock inte: den kristna tron är inte förenlig med min värdegrund på alla punkter. Förlåtelse, visst, men förlåtelse ska vara villkorlös - inget blodsoffer ska förutsättas för att en far ska kunna förlåta sina barn. Och arvsynnen är inte bara unken som begrepp, det är snudd på psykiskt våld att lära ett oskyldigt barn att hen är ond från födseln.

Så här står jag alltså med frågan: är jag en bättre eller en sämre far för att jag har lovat min son att han ska få gå skriban? Det går ju emot det jag uppfattar som rätt och riktigt. Säg det. Mina äldre släktingar tycks i alla fall vara nöjda med mitt beslut. Och huvudsaken är ju att min son är glad och lycklig. Visst?

Foto: Jaakko Lukumaa

”

Jag har varit tvungen att skärskåda min egen roll som förälder.

Text: Marcus Rosenlund,
anhörig och vetenskapsjournalist

Riksdagsval och en ny funktionshinderlag i sikte?

Funktionshinderlagens vara eller icke vara ser ut att bli en nagelbitare. Samtidigt blickar vi mot nästa valperiod då vi hoppas se krafttag mot personalbristen.

Det är spännande tider inom funktionshinderfältet med många stora reformer på gång. Vid årsskiftet inledde de nya välfärdsområdena sin verksamhet och specialomsorgsdistrikten lades ner. Utöver vårdreformen har även en ny lag om funktionshinderservice varit under arbete. I skrivande stund är det fortfarande oklart om riksdagen hinner godkänna lagförslaget.

Riksdagen har sedan hösten behandlat funktionshinderlagen. Enligt den ursprungliga planen skulle lagen träda i kraft redan 1.1.2023, vilket vi också skrev om i senaste GP. Behandlingen i riksdagen drog ändå ut på tiden och fortgår fortfarande. Detta eftersom grundlagsutskottet krävde att lagförslaget korrigeras på flera punkter.

Flera viktiga ändringar i lagen

Regeringspartierna har meddelat att det finns en politisk vilja att göra nödvändiga ändringar och godkänna lagen om funktionshinderservice under denna valperiod. Men tiden är knapp - valperioden lider mot sitt slut och riksdagen avslutar sitt arbete i början av mars.

Enligt de uppgifter vi har nu ser det faktiskt ut som att lagen blir av och att man dessutom gör flera av de ändringar i lagförslaget som bland annat FDUV efterlyst. Ändringarna gäller bland annat möjligheten att delta flexibelt i både dag- och arbetsverksamhet och att transporterna till dagverksamheten fortsätter att vara avgiftsfria samt att inte öka på familjernas avgiftsbörda. Dessutom föreslås det att minimiantalet timmar för särskilt stöd för delaktigheten ska höjas.

Trots flera förbättringsförslag kvarstår en del brister. Vi är besvikna över att resurskravet för personlig assistans inte har strukits. Dessutom borde lagförslaget innehålla skrivelser om hur uppföljningen, utvärderingen och tillsynen av lagförslaget ska genomföras i praktiken.

Våra centrala valfrågor

Den andra april ordnas riksdagsval i Finland. Om sittande riksdag inte hinner godkänna funktionshinderlagen, blir den förstas vår första prioritet under nästa valperiod. Vi behöver en modern lag som är i samklang med FN:s funktionshinderkonvention, som utgår från stödbehov och inte diagnos.

Men, det finns många andra frågor som vi hoppas att nästa riksdag och regering tar sig an.

Våra fem viktiga valfrågor är:

1. Åtgärda personalbristen - en ödesfråga!
2. Stärk självbestämmandet - minska på begränsningsåtgärderna!
3. Trygga rätten till utbildning med anpassat stöd
4. Stärk rätten till arbete och meningsfull sysselsättning
5. Trygga en skälig levnadsnivå - motarbeta fattigdomen

Vi vill särskilt se åtgärder som tryggar tillgången till personal, eftersom det är en ödesfråga för hela välfärdssamhället. Bland annat självbestämmanderätten, individanpassat stöd och service på svenska blir lidande om det saknas kunnig personal. Personalbristen är inte akut bara inom vård och omsorg, även inom dagvård och utbildning är bristen på personal stor.

Ni får gärna sprida våra valfrågor på sociala medier och till riksdagsvalskandidater. Mera information om våra valfrågor finns på vår webbplats på adressen fduv.fi/riksdagsvalet2023.

Inför riksdagsvalet jobbar vi också med att öka riksdagsvalskandidaters förståelse för de behov och resurser som personer med funktionsnedsättning har. I samarbete med SAMS och de andra medlemsförbunden ordnar vi dialogcaféer i de tvåspråkiga valkretsarna. Under dialogcaféerna får kandidater diskutera med representanter för olika funktionshindergrupper om deras vardag och vilka utmaningar de stöter på. Vi hoppas att kandidaterna får med sig många nya insikter. Vi tror på att ökad förståelse leder till bättre politiska beslut.

Text: Vanessa Westerlund,
sakkunnig inom påverkansarbete
Foto: Sofia Jernström

”Ett humant samhälle mår bra av mångfald”

A portrait of Lisbeth Hemgård, an older woman with short, wavy, light-colored hair. She is wearing a white long-sleeved shirt under a black vest. She is leaning forward with her chin resting on her hand, looking directly at the camera with a slight smile. The background is blurred, showing warm, bokeh lights.

Ännu är det inte dags. Men ett sorts avslut hägrar vid horisonten. I augusti ska Lisbeth Hemgård ge över ledarskapet för FDUV till Annette Tallberg-Haahtela. Samtidigt har vårdreformen trätt i kraft och riksdagen kämpar med att hinna godkänna en ny funktionshinderlag före valperiodens slut, två frågor som dominerat Lisbeths tid som verksamhetsledare.

Det var ett sommarjobb på Kårkulla centralanstalt som lade grunden för **Lisbeth Hemgårds** engagemang för personer med intellektuell funktionsnedsättning. När hon nu blickar tillbaka på sin tid som verksamhetsledare för FDUV tror hon värdegrundsfrågorna spelat en större roll i arbetet än vad hon varit medveten om.

- Dels handlar det om synen på personer med intellektuell funktionsnedsättning, dels om FDUV:s uppdrag. När jag som ung jobbade på Kårkullabacken tänkte jag att det här är en grupp som ingen försvarar, säger Lisbeth.

Hon ser att FDUV:s roll uttryckligen är att försvara målgruppen och betona att samhället har ett ansvar för att erbjuda service och stöd till dem och deras familjer. Stödet får inte vara en fråga om välgörenhet.

- Jag har alltid jobbat för att samhället ska ge stöd så att man kan bli självständig. Det är kärnan: att varje människa ska ha ett eget liv och leva så självständigt som möjligt. Som intresseorganisation har FDUV en viktig roll i att påtala detta.

Lisbeth tycker att vi i Svenskfinland ibland blandar ihop rollerna. Serviceproducenter hörs som intresseorganisationer. Som verksamhetsledare har Lisbeth motsatt sig att FDUV skulle bli en serviceproducent i större skala även om det funnits röster som talat för att förbundet ska ha boende eller dagverksamhet.

- Det är bra att tredje sektorn kan komplettera serviceutbudet och hjälpa till att utveckla tjänster, men samtidigt är det konfliktfyllt att vara både den som producerar tjänster och den som ska påtala brister och behovet av utveckling.

”

Det är kärnan: att varje människa ska ha ett eget liv och leva så självständigt som möjligt.

Nyanserad värdegrund

Lisbeth har funderat vad som lagt grunden för hennes egen värdegrund.

- Jag tror det kommer från min uppfostran. Min familj betonade alla människors lika värde. Man såg inte upp till personer på grund av position utan till personer som gjort något för någon annan.

Även om värdegrunden om alla människors lika värde är självklar för Lisbeth har den nyanserats under åren.

- När jag började på FDUV var mina tidigaste minnen av möten med målgruppen från Kårkulla centralanstalt. De jag mötte där var delvis skadade av livet på institution och de hade inte fått någon träning. Deras omständigheter och vardag såg radikalt annorlunda ut än i dag.

De mötena präglade Lisbeths syn på målgruppen. Hon såg dem som människor som behöver väldigt mycket stöd och som inte kan klara sig i samhället. Men senare började hon förstå att det här är individer som genom träning och rätt stöd kan utvecklas och klara sig bra i samhället. Och inte bara det - de har en viktig roll:

- Vi behöver människor som är olika och som behöver olika saker för att vi ska utvecklas till ett humant samhälle.

Hon påpekar också att funktionsrättsområdet är som en samhällsbarometer.

- Hur tjänsterna för personer med intellektuell funktionsnedsättning utvecklas speglar hur samhället utvecklas och mår över lag.

Lisbeth ser tecken på att synen på målgruppen ändrar i samhället. Hon lyfter fram hur sociala medier i dag kan ge en plattform för personer med intellektuell funktionsnedsättning att berätta om sig själva på ett nytt sätt och bidra till att synen ändras. Också konsten och kulturen har bidragit på ett positivt sätt - tänk DuvTeaten, tänk Pertti Kurikan Nimipäiviät! →

- Jag tror vi dessutom fått hjälp av queerrörelsen och andra minoriteter. Samhället har börjat se minoriteter och variation som en krydda i stället för något som man behöver ta avstånd från.

Den mest utsatta gruppen

Det finns en grupp som Lisbeths hjärta klappar alldeles extra för, nämligen familjer vars barn har stora stödbehov och är utåtagerande. Hon har sett alldeles för många fara illa, både individer och hela familjer.

- Varför är det så svårt för samhället att stöda de här familjerna? Varför finns det inte intresse att skraddarsy tjänster så att de klarar sig? Utgångspunkten kan inte vara att mamman måste bli hemma! Varför måste de här familjerna fortfarande kämpa för att få stöd?

Frågorna upprör Lisbeth, men de har också fungerat som en drivkraft.

- När jag är på något politiskt möte tänker jag ofta specifikt på den här gruppen och hur extra viktigt det är att föra dess talan.

Lisbeth hoppas den nya funktionshinderlagen ska hjälpa dem.

Funktionshinderlagens vara eller icke vara

Trots att vi ännu i november trodde att den nya lagen om funktionshinderservice skulle träda i kraft vid årsskiftet kan det hända att hela lagförslaget igen förfaller, om riksdagen inte hinner behandla den före valet i april. Då fortsätter beredningen av lagen under nästa regeringsperiod, vilket skulle vara en besvikelse. I skrivande stund vet vi inte hur det går med lagen.

- Den nuvarande regeringen har haft ett intresse för vår målgrupp och förståelse för dess specifika behov. Jag är orolig för att nästa regering inte har samma förståelse och då finns det en risk att vi får en sämre lag.

Arbetet med att förnya funktionshinderlagstiftningen genom att slå ihop handikappservicelagen med specialomsorgslagen har pågått i över 15 år.

- Ideologiskt är det viktigt att vi får en ny lag. Om vi fortsätter ha en särskild lag för personer med intellektuell funktionsnedsättning är jag rädd för att tjänsterna för dem inte utvecklas i samma takt som för andra funktionshindergruppen.

Men visst finns det även risker med den nya lagen, medger Lisbeth. Hon frågar sig om man förstår gruppens specialbehov.

- Det är annat att sitta i rullstol än att ha en intellektuell funktionsnedsättning. Å andra sidan är inte heller personer med intellektuell funktionsnedsättning en homogen grupp.

- Det finns personer som behöver mycket stöd, personer som behöver väldigt lite stöd och allt där emellan.

Hon påtalar att stödet till respektive individ måste vara noga uttänkt, så att man sätter in stödet där det behövs men inte kör över personen.

Lisbeth ser ändå att det finns flera paragrafer i lagen som är välkomna tillägg uttryckligen med tanke på vår målgrupp. Hon nämner paragrafen om stöd i att fatta beslut, men också den om träning.

- Det är jätteviktigt att man får träna färdigheter tillräckligt länge, till exempel träna att åka buss eller arbetsträning.

”

Samhället har börjat se minoriteter och variation som en krydda i stället för något som man behöver ta avstånd från.

Vårdreformen ska öka jämlikheten

Vad gäller vårdreformen påminner Lisbeth att dess grundtanke är att göra servicesystemet mer rättvist.

- Tjänsterna har varit olika beroende på i vilken kommun man bor. Har man bott i en fattig kommun har man fått sämre tjänster. Så får det inte vara, och det vill man komma åt med större förvaltningsområden då välfärdsområdena nu tagit över ansvaret.

Därför har FDUV alltid förespråkat vårdreformen, även om det funnits olika åsikter om hur den borde genomföras och fortfarande finns det en oro för att reformen inte landar rätt.

- Kommer välfärdsområdenas administration och omorganiseringen att kosta så mycket att det äter av servicen?

Samtidigt upplever Lisbeth att diskussionen om vårdreformen gått snett då hotbilderna dominerat.

- Många har trott att allt ändrar, till och med att FDUV försvinner. Säkert kommer det att finnas saker som inte fungerar i början, men på sikt är vårdreformen en bra sak. Det är synd att värdegrunden haft en tendens att drunkna i de praktiska utmaningarna.

I och med vårdreformen har Kårkullas verksamhet uppgått i de tvåspråkiga välfärdsområdena och är inte längre den samlande kraft i Svenskfinland som tidigare. FDUV:s roll som upprätthållare av värdegrundsdiskussionen kommer därmed att bli ännu viktigare.

- Men för att nå alla måste vi föra diskussionen med de tvåspråkiga välfärdsområdena. Västra Nylands välfärdsområde har ett särskilt ansvar för kompetensutvecklingen - de kunde också ha ett ansvar för detta.

Maaailmanparantaja - världsförbättrare. I centrumbiblioteket Ode i Helsingfors finns en trappa med ett konstverk av Otto Karvonen. Längs med trappan finns 381 ord som berättar till vem biblioteket tillägnas. (Ja, där finns ordet vammaisille - för personer med funktionsnedsättning!) Konstverket kan ses som en hyllning till mångfald och en påminnelse om att biblioteket och samhället överlag finns till för oss alla.

Sköna pensionärsdagar?

Tanken på pensionering väcker ambivalenta känslor hos Lisbeth. Å ena sidan är det skönt, å andra sidan lite skrämmande. Vad ska hon göra av all ledig tid och vad blir hennes roll i samhället? Det är frågor hon grubblar på, men känner också att det är dags att ge över till yngre krafter.

- Jag fyller 65 i år och vill göra något annat än jobba. Som verksamhetsledare är jag aldrig riktigt ledig. Visst är jag ännu ivrig, men jag orkar inte längre lika mycket.

Arbetet inom förbundet har utvecklats den senaste tiden, verksamhetsledarens roll likaså.

- Teamen och teamledarna jobbar mer självständigt och jag fungerar mest som bollplank. Jag litar på att de bär med sig den ideologi och den värdegrund vi har.

Lisbeth upplever att jobbet som verksamhetsledare varit oerhört intressant, men tungt. Personalansvaret har tidvis varit påfrestande, men det svåraste har ändå varit att ha rollen som den finlandssvenska vakthunden.

- Att ständigt vara den som ska lyfta upp det svenska har inte alltid varit så lätt. Det som överraskat mig positivt är att jag fått träffa så mycket intressanta, olika människor - från medlemmar till ministrar. Det har berikat mig.

Text: Matilda Hemnell

Foto: Sofia Jernström

Då värdegrunden börjar gunga

I mitt jobb på FDUV kommer jag i kontakt med många olika familjer. Det är familjer med yngre barn, familjer med äldre barn, familjer med många barn och familjer där det finns bara en förälder.

Jag är själv mamma och bonusmamma och har en bild av vad jag själv anser som en fungerande vardag och vad jag tänker att är rätt och fel i ett familjeliv. Men i alla möten och diskussioner får jag en helt annan bild av vad vardagen kan innebära om det finns ett barn med intellektuell eller liknande funktionsnedsättning i familjen.

Jag fångas av berättelserna om familjernas olika vardag. Det är äkta och ärliga berättelser som stöder mig att verkligen förstå hur vardagen ter sig i de olika familjerna. Jag är ödmjukt tacksam för de här berättelserna, de är en förutsättning för att jag ska kunna göra mitt jobb.

Jag får höra om hur sömnlösa nätter tröttar ut alla i familjen, om skolgång för barnet med intellektuell funktionsnedsättning som kräver insats av föräldrarna morgon, middag och kväll, om hur stödet från professionella är bristfälligt och att det sist och slutligen är föräldrarna som lappar på när stödet fallerar eller uteblir, och om hur syskonen i familjen får klara sig på egen hand då föräldrarna inte räcker till.

Jag får också höra att det bästa för barnet med funktionsnedsättning och familjen skulle vara att det minderåriga barnet vistas mera någon annanstans och till och med flyttar hemifrån.

Det är här jag känner att min värdegrund börjar gunga, och jag känner att familjernas berättelser påverkar min uppfattning om vad som är rätt och vad som är fel. Jag blir ödmjuk inför familjernas val och stöder dem verkligen i de beslut de tar. De har den bästa lösningen för just sin situation och för sin familj. Min uppgift blir att uppvakta professionella för att utveckla servicepaletten att omfatta nya serviceformer, bland annat boende för barn.

Även i andra situationer har jag fått rucka på min egen uppfattning om vad som är rätt och fel. I möten inom flyttförberedelse har jag fått besöka familjer där den unga med funktionsnedsättning står inför en flytt från föräldrahemmet. Jag har fått sitta ner vid deras köksbord och ta del av berättelser om hur deras vardag ser ut.

För många föräldrar var tanken på att den unga skulle flytta hemifrån ångestskapande, en nästan omöjlig tanke. I början trodde jag mig veta vad som kunde vara en bra boendeplats och när det skulle vara bra att inleda processen.

Men igen har jag fått mera insyn och förstått att det finns mycket familjerna har mera kunskande om än vad jag har i egenskap av den så kallade experten. Ofta har ändå själva mötet och diskussionen varit ett stöd för familjerna att komma vidare i sina tankar. Bollplank är ibland viktigare än entydiga svar.

I dag är jag öppen för olika lösningar på hur familjerna fixar sitt familjeliv, hur man tänker kring sitt barns framtid. Och detta kan mycket väl vara till fördel även för mina egna barn, att jag vidgat min uppfattning om vad som är rätt och fel.

Det nya i min gungande värdegrund är att jag ser att det är mycket mera som är okej. Huvudsaken är att ingen far illa, varken fysiskt eller psykiskt.

”

Jag blir ödmjuk inför familjernas val och stöder dem verkligen i de beslut de tar.

Text: Susanne Tuure,
teamledare och koordinator för familjeverksamhet
Foto: Sofia Jernström

Fotnot: Texten har tidigare publicerats i FDUV:s blogg på fduv.fi/blogg

Från objekt till subjekt

Av oss, om oss. Så kunde man sammanfatta tanken bakom webb-tv-kanalen FIXtv.
- Vi vill ge personer med funktionsnedsättning möjlighet att själva tala för sig och få en synligare plats i samhället, säger primus motor Sara Jansson.

Efter ett inspirerande studiebesök till TV BRA i Norge fick Sara Jansson en fix idé. Tänk om man skulle göra webb-tv inom dagverksamheten Dagtek? TV BRA i Norge är en tv-kanal av, för och med personer med intellektuell funktionsnedsättning och Sara kände att det här var något de också kunde göra.

- Först tänkte jag att vi gör något smått för oss själva, övar oss på att göra små videor, berättar Sara.

När Västra Nylands folkhögskola sedan ordnade kursen Open Minds Tv där deltagarna fick lära sig grunderna i tv-produktion tänkte Sara påhejad av sina chefer att "nä nu kör vi!". Dessutom råkade det sig att lokalen där FIXtv huserar blev ledigt.

När hon och resten av FIXtv-gänget startade tv-kanalen för fyra år sedan fick de bygga upp allt från noll. Det var tomma utrymmen, ingen utrustning, inget namn, ingen logo, ingen webbplats och knappt några pengar. Det är svårt att föreställa sig nu när man besöker FIXtv i deras färgglada

utrymmen på Norra Strandgatan i Ekenäs. Kunskapen och inspirationen sitter kanske inte i väggarna, men det känns att det här är ett hus och ett gäng som sjuder av kreativitet. På webbplatsen fixtv.fi finns nu över 200 program i 11 programserier.

Ta makten i egna händer

FIXtv är alltså en webb-tv-kanal med både reportage- och fiktionsprogram som görs av en redaktion på sju personer med en intellektuell funktionsnedsättning av något slag, samt en handledare. Just nu består redaktionen av **Katarina Jalander, Nathalie Järnström, Mocki Lindeberg, Malle Lundberg, Cedrik Krook, Rasmus Rancken** och **Elin Tuomela**. Och så handledaren Sara som ansvarar för hela verksamheten.

- Tanken är att ge positiv synlighet för målgruppen, att visa att vi kan och vi gör. Att ta makten i egna händer, säger Sara. →

”

Det bästa med FIXtv är att man får visa att man kan fast man har ett handikapp.

Ut ur bubblan. FIXtv vill visa att personer med funktionsnedsättning är en del av samhället så de är ofta ute på språng och filmar. Nina Nordström och Katarina Jalander filmar.

- Det bästa med FIXtv är att man får visa att man kan fast man har ett handikapp, säger Elin.

I media kommer målgruppen personer med intellektuell funktionsnedsättning ofta till tals bara då det är något problem, men här vill man visa en annan sida. Fokus är på lättsamma och roliga program, men uppsåtet är alltid seriöst. FIXtv är mer än lek, här gör man på riktigt!

- Det bästa med FIXtv är att man får göra det man älskar, säger Nathalie.

Centrala värden som allt bygger på är valfrihet, självbestämmande och delaktighet. På anslagstavlan har de en lapp med just de orden, tillsammans med citat som ”du ska tro att du är någon” och ”livet blir mycket roligare när man är lite konstig”.

Katarina pekar på en blå lapp med ett citat av **Konfucius**.

- Den här tänkte jag på i dag: ”Det spelar ingen roll hur långsamt du går så länge du inte stannar”.

Utomstående brukar slås av att FIXtv-gänget faktiskt jobbar så sammansvetsat, alla tillsammans.

- Alla gör det de kan och är bra på, men då vi är så få måste alla göra lite av allt.

Och med allt avser Sara planering, textmanus, bildmanus, ljud och ljus, att stå framför kameran och bakom kameran, editering och så vidare. De gör allt själva och tillsammans. Sällan kan de säga vem som kommit på idén till något program eller en detalj, allt föds organiskt i en kreativ process där alla bidrar.

- Vi bestämmer tillsammans. Det skulle inte vara roligt

om någon annan ensam bestämde, säger Nathalie.

Sara berättar också att de inte brukar ha några möten med utomstående utan att redaktionen är med.

- Alla ska vara delaktiga och valfriheten är också viktig. Man får till exempel välja om man vill vara bakom eller framför kameran.

Trots de fina utrymmena och den egna studion stannar inte FIXtv i sin bubbla utan är ofta ute på språng och filmar. Det handlar också om värdegrund.

- Vi är en del av samhället och vi får ta vår plats, säger Sara.

Anpassad inläring

Sara poängterar att deltagarna inte behöver kunna allt, men att alla har lärt sig jättemycket.

Ett bevis på hur mycket de lärt sig är hur ledigt de talar om bildkomposition, inspelningskommandon, dramaturgiska valen, bildstorlekar som Cowboy-bild och blickriktningar.

- Fast man tänker inte så mycket på vad man lärt sig, det kommer så småningom, säger Nathalie.

Förutom den tvååriga Open Minds-utbildningen har deltagarna och Sara gått olika kurser finansierade av Svenska Kulturfonden. Det har varit kortfilmskurs, reportagekurs och nu senast dokumentärfilmskurs. Alla kurser har dragits av **Nina Nordström** och anpassats för målgruppen.

- Vi kan inte delta i vanliga kurser, alla kan inte ens läsa. Det behövs mycket övning och repetition. Det alla inte lär sig direkt kan jag sedan lära dem då jag också deltar i kurserna.

Elin Tuomela, Nathalie Järnström, Sara Jansson och Rasmus Rancken.

Tänk stort, börja smått

FIXtv är en populär verksamhet inom Dagtek. Fler skulle vilja vara med än det finns platser. Om någon blir intresserad av att starta upp något liknande har Sara några goda råd.

- Det är bara att våga. Gör det inte så invecklat. Börja med något riktigt enkelt och gör det många gånger, sedan kan man utveckla det därifrån.

Då man kollar FIXtv:s program ser man att de verkligen utvecklats. I början hade de till exempel inte ordentliga mikrofoner utan körde med två gamla Sing star-mikrofoner.

- Det var tur att man inte visste hur lite man visste då i början - och tänk hur stort det blev, skrattar Sara.

På tal om stort så har FIXtv nu något stort på gång. I höst var de på en resa till Grekland för att spela in en dokumentärfilm. Den halvtimme långa filmen har premiär i mars. Just nu jobbar de med att klippa ihop det digra materialet.

På hösten fick de också medverka i Svenska Yles program Efter Nio då programledaren Janne Grönroos gästade deras studio.

- Det var roligt att intervjuja Janne, säger Malle.

Att FIXtv var med i succéprogrammet gick inte obemärkt förbi.

- Telefonen gick het efter det, säger Katarina och småler stolt.

Text: Matilda Hennell

Foto: FIXtv

”

Tanken är att ge positiv synlighet för målgruppen, att visa att vi kan och vi gör.

Fotnot: Sara Jansson förlänades i december medalj av I klass av Finlands Vita Ros orden för sitt arbete. Läs mer om FIXtv på lättlästa sidorna på sidan 26.

Ett samhälle för alla – på riktigt

Han blev frustrerad över att man sa en sak och gjorde en annan. Det fanns fina principer, men i praktiken förverkligades de inte. Därför startade Lennart Jönsson det svenska företaget Misa som jobbar med individuella lösningar för att personer med intellektuell funktionsnedsättning ska komma ut i arbetslivet. - Egentligen är det ingen rocket science, säger Mikael Klein.

Under sin uppväxt tampades Lennart Jönsson med dyslexi och frågor kring om han duger. Han hade svårt att hitta sin plats inom studier och arbetsliv. Med dessa erfarenheter i bagaget hittade han sig inom arbetsverksamhet på 1970-talet och märkte att de flesta med intellektuell funktionsnedsättning hade liknande tankar.

- Duger jag som jag är?

Även om man i samhället uttalade att man skulle göra saker annorlunda, förblev ganska mycket lika.

- Det var väldigt mycket låsta dörrar. Det sades att man skulle vara i samhället, men var ändå där i en lokal och så skulle man tränas, tränas, tränas. Jag mötte personer som var 55-60 år och alla sa ”men han måste ju lära sig läsa och skriva först innan han får göra det andra”. De skulle tränas och bli bättre innan de dög, säger Lennart.

Följaktligen förblev arbetsverksamheten lite av ett vuxendagis. Fast de stora institutionerna lades ner, levde institutionskulturen kvar och det gör den enligt Lennart fortfarande.

- För mig är varje arbetsverksamhet en institution. Institution handlar inte om byggnaden utan om kontrollen. Vi måste våga släppa kontrollen. Personer med intellektuell funktionsnedsättning behöver inte omvårdnad utan en hjälpande hand, medveten coaching.

En stark värdegrund

När man sedan i 90-talets Sverige började prata om att personal skulle få starta egen sysselsättande verksamhet passade Lennart på och startade Misa. Trots Lennarts banbrytande insats är han anspråkslös.

- Jag råkade vara på rätt plats vid en bra tid med rätt bra idéer som så här efteråt fallit i god jord.

Ända från starten 1994 har värdegrundsarbetet varit en grundbult inom Misa.

- Vi började med att jobba med värdegrund. Hur skulle vi vilja att insatser ser ut, om det gällde oss själva?

Man konstaterade att målgruppen består av människor som självklart vill bidra. Oavsett vem vi är vill vi betraktas som samhällsmedborgare.

- Jag hade drivit en arbetsverksamhet i tio år och en väldigt stor andel av deltagarna återkom till att de vill göra som alla andra, de vill jobba.

En av grundtankarna inom Misa var att komma bort från

Lennart Jönsson

Mikael Klein

grupp tänkande och se mer på individuella lösningar. Att grupplösningar så ofta fortfarande gäller är något som grämer Lennart.

- Man utgår från gamla system. Vi tänker grupp som lösning. Vi tänker inte individuell utveckling. Eller vi tänker individuell utveckling och pratar om det, men det sker i någon slags gruppform med förutbestämda alternativ.

Från utopi till verklighet

När man lyssnar på Lennart låter allt självklart. Det låter inte som en överidealistisk utopi. Det låter möjligt och sant. Hans Misa är ett exempel på att det faktiskt går att göra saker annorlunda, att omvandla fina ord och värderingar till handling.

Det här är något som fascinerat Mikael Klein som har lång erfarenhet av arbetsfrågor inom den svenska funktionshinderrelsen. Numera jobbar han som strategisk utvecklare på Misa och ser en enorm potential i företagets verksamhet.

- Misa gör ju rätt. För mig är det förvånande att det inte är fler som gör på samma sätt. I grund och botten är det ingen rocket science: Utgångspunkten är ”vad vill du göra, vad är dina mål i livet”. Vi erbjuder inga färdiga lösningar.

I stället erbjuder Misa dem som behöver stöd för att komma in i arbetslivet långvariga personliga relationer. Och stödet från arbetskonsulterna fortsätter när de väl börjat på en arbetsplats.

- Det är samma person genom hela resan, vilket forskning visat är en framgångsfaktor, berättar Mikael.

Mikael konstaterar att många stödinsatser för personer med intellektuell funktionsnedsättning fortfarande handlar om att stärka individens förmåga - att träna - men i konstruerade miljöer, till exempel i en arbetscentral.

Men på Misa gör man annorlunda.

- När någon kommer till oss gör vi först den individuella kartläggningen. Sedan är vi väldigt snabbt ute på en riktig arbetsplats.

Redan inom några veckor får man möjlighet att göra studiebesök och ta reda på mer om det man har drömt om. Lennart berättar varför:

- Många har begränsade erfarenheter. De kan inte lära sig teoretiskt, de måste komma ut i de verkliga miljöerna.

Myten om jobben som försvann

En fråga som många funderar på är hur arbetsgivare förhåller sig till personer med intellektuell funktionsnedsättning som arbetstagare?

Lennart berättar att de först närmade sig arbetsgivare försiktigt och presenterade möjligheten att anställa någon ur målgruppen närmast som välgörenhet. Men det var ingen bra strategi. De som kom till ett arbete fick inte samma förväntningar som andra utan de fick göra lite vad de ville.

- Det tog några år innan vi mentalt kunde ställa om och tänka att det här är människor som är väldigt duktiga på vissa saker. Många vill ha repetitiva uppgifter, ofta sådana om vi andra inte gillar att göra. Alltså saker de kan träna in, lära sig och sedan bli självständiga i. Så det är ju en enorm tillgång till arbetsgivare! Vi förstod att vi inte behöver gå och skämmas när vi ska saluföra de här personerna. Utan de är jätkligt skickliga på vad de gör.

Mikael framhåller att tjänster med den här typen av arbetsuppgifter sällan finns kvar, man utannonserar dem inte.

- Däremot är det en myt att arbetsuppgifterna försvunnit. Det har blivit en slags ursäkt. Man vill inte ens försöka hitta uppgifter. Men de finns där om man letar, säger Mikael och lyfter fram en annan myt: att det inte finns arbetsgivare som vill anställa personer med intellektuell funktionsnedsättning.

- På ett sätt stämmer det. När man utannonserar tjänster finns det höga krav. Men min erfarenhet är att många arbetsgivare vill anställa, men de behöver ett stöd. Och här har Misa hittat en fungerande lösning. Arbetskonsulenterna är med på arbetsplatsen och stöttar där och ser till att arbetssituationen fungerar.

Utöver att personer med intellektuell funktionsnedsättning kan sköta många uppgifter kan de ofta bidra med något annat värdefullt, framhåller Lennart.

- Kanske med lite arbetsglädje då många har ett sätt som gör att det kan släppa lite i en personalgrupp: ”Här kan vi vara olika, och var och en är duktig på sitt sätt.”

Förändring tar tid

Trots att Misa är ett företag är det inte ekonomisk vinst som är drivkraften utan samhällsnyttan. Misa vill påverka konkret men också i ett vidare perspektiv.

- Rent allmänt önskar jag att vi inte skulle prata så mycket om vi och dom utan om ett samhälle för alla. Och då vurmar jag framför allt för de målgrupper som har svårast för att föra sin egen talan, säger Lennart.

- Jag har jobbat med påverkansarbete i många år. Det har alltid varit fråga om att lyfta fram värderingar och rättigheter, men det som känns befriande med Misa är att här gör man. Det är inte så mycket snack. Vi utmanar föreställningar genom att göra något. Det kan ta många år innan det blir något av det, men så blir det och andra tar efter, säger Mikael.

Även Lennart påpekar att förändringsarbetet tar tid.

- Det är ett långsiktigt jobb. Ju fler med intellektuell funktionsnedsättning som kommer ut i arbetslivet desto mer kommer attityderna att ändras. När man började bygga gruppboenden blev det folkstorm, men så är det inte längre. Det har normaliserats.

Hur ska man då som enskild individ jobba för förändring, ta kampen mot väderkvarnarna?

- Man måste vara nyfiken och öppen för att det finns andra sätt.

Är man nyfiken och öppen kan man också se när man själv jobbar fel eller har förutfattade meningar.

- Det är inte de vi trodde mest på som lyckats bäst inom arbetslivet, utan ofta är det de med lite större svårigheter.

Men att rucka på systemet är inte så lätt, erkänner Lennart.

- Man är ju så fast i etablerade föreställningar. Så här ser det ut här. Då är det säkert rätt eftersom det är vanligt. Men det som är vanligt förekommande kanske egentligen är helt fel ur ett humant perspektiv.

Och vill man förändra skadar det inte med lite fananamma-attityd.

- På jobbet brukar de reta mig och säga att jag går omkring och är ständigt småarg. Men jag tycker det är bra att se och reagera när något är fel, att ta den där ilskan, göra det till en positiv kraft och försöka förändra.

Text och foto: Matilda Hemnell

Illustration: Allbert Pinilla

Fotnot: Lennart Jönsson och Mikael Klein talade på projektet Steget vidares slutwebbinarium om arbetsfrågor i slutet av november

”

Det är inte så mycket snack.
Vi utmanar föreställningar
genom att göra något.

Detta är Misa

- ett aktieföretag som jobbar med individuella lösningar för att personer med intellektuell eller liknande funktionsnedsättning ska komma ut i arbetslivet
- bokstäverna i namnet står för metodutveckling, individuellt perspektiv, samhällsintegration och arbetsinriktning
- arbetar långt enligt metoden Supported Employment
- har 180 anställda, majoriteten akademiskt utbildade inom socialt arbete. Personalen har inte vårdutbildning.

Alla har rätt till information

LL-Center ger tips på böcker och verksamhet som kan inspirera den som vill jobba konkret för allas rätt till information och läsning.

Till FDUV:s värdegrund hör att värna om allas rätt till information. Att få information i en form man kan förstå är avgörande för att man ska kunna vara delaktig i samhället. Det är svårt att klara sin vardag, sköta sina ärenden självständigt eller följa med vad som händer i omvärlden om man inte förstår den information man får. I synnerhet myndighetstexter har tyvärr ofta ett alldeles för svårt språk för många. Därför är det så viktigt att till exempel översättare och informatörer lär sig skriva lättläst. Men att lära sig skriva lättläst är till stor nytta för vem som helst!

För alla er som vill göra era texter lättare att förstå vill vi tipsa om en bok som LL-förlaget i Sverige gav ut i höstas. Boken heter *Skriv lättläst - En handbok för dig som vill bli förstådd*. Boken ger i fem tydliga och välskrivna kapitel en bra vägledning i att skriva lättläst. Läsaren får konkreta råd om bland annat ordval, meningsbyggnad, textens längd, form, bilder och lättläst på webben. Varje kapitel sammanfattas i en kort punktlista med rubriken "Tänk på det här". Boken går bra att antingen sträckläsa eller slå upp i vid behov. Den är till stor hjälp oberoende av vilken typs texter man brukar skriva.

Det allra bästa sättet att lära sig skriva lättläst är förstås att öva sig. Därför vill vi också passa på att tipsa om de kurser i att skriva lättläst som LL-Center ordnar. Kursens teoridel innehåller ungefär samma som boken *Skriv lättläst* och dessutom ingår skrivövningar.

Lättläst litteratur

Det är inte bara faktatexter som bör finnas i lättläst form. Det ska vara lika självklart att den som behöver lättläst kan få läsoplevelser via skönlitteratur. På LL-Center har vi just nu ett projekt för att öka utgivningen av lättläst finlandssvensk skönlitteratur. 14 författare och redaktörer har fått utbildning i att skriva lättläst. De har skrivit lättlästa noveller och dikter som samlas i en bok som ges ut av Lärums-förlaget på hösten.

För att också de som har svårt att läsa själva ska ha tillgång till läsning och litteratur har vi i många år utbildat läsombud bland omsorgspersonal och frivilliga högläsare. De läser bland annat högt på boenden och dagverksamheter för personer med intellektuell funktionsnedsättning eller äldre med demens.

Ett annat bra sätt att stöda en ovan läsare och inspirera till läsning är att starta en bokcirkel med lättläst litteratur. I boken *Bokcirkel i lättläst - Att skapa läsmod hos läsare med funktionsvarianter* (LL-förlaget) delar kulturpedagogen Jenny Friman och flera deltagare i hennes bokcirkel med sig av sina mångåriga erfarenheter. Vi får bland annat läsa om att övervinna motståndet mot läsning, att välja böcker och att skapa samtal som ger mening åt det lästa.

För den som funderar på att starta en bokcirkel för personer med intellektuell funktionsnedsättning är boken en guldgruva. Kanske just ert boende, er dagverksamhet eller er förening kunde starta en bokcirkel? Och även om boken fokuserar på bokcirkeln, innehåller den massor av goda tips som kan tillämpas också med en enskild person.

Text: Johanna von Rutenberg,
sakkunnig i lätt språk och teamledare vid LL-Center

LL-Center är en del av FDUV och jobbar för och med lätt språk på svenska i Finland

Du hittar böckerna i Lärums webbshop shop.larum.fi.

Böckerna går också att låna i FDUV:s bibliotek.

Läs mera om LL-Centers kurser i att skriva lättläst, vårt litteraturprojekt och vår läsombudsverksamhet på ll-center.fi.

Annette Tallberg-Haahtela blir FDUV:s verksamhetsledare i augusti

Styrelsen för FDUV har valt pol.mag. **Annette Tallberg-Haahtela** till ny verksamhetsledare.

- Vi hade glädjande nog flera goda kandidater, men Annette Tallberg-Haahtela hade det bästa substanskunnandet och den längsta erfarenheten inom området, säger ordförande **Mikaela Björklund**.

Annette har jobbat inom FDUV sedan 2012, de senaste åren som sakkunnig inom påverkansarbete. Hon har också erfarenhet av förmansuppgifter. Före sin tid inom FDUV har Annette arbetat som socialarbetare inom handikappservice och också inom tredje sektorn som utredare.

- Det är en stor ära för mig att få leda och fortsätta samarbetet med FDUV:s engagerade personal, förtroendevalda och föreningar. Vi har många utmaningar framför oss. För tillfället genomförs vårdreformen och i skrivande stund väntar vi på att den nya lagen om funktionshinderservice ska godkännas. Då är det viktigt att våra medlemmar och familjer hörs. En annan stor utmaning är att trygga medborgarorganisationernas verksamhetsförutsättningar och finansiering på lång sikt, säger Annette Tallberg-Haahtela.

Hon riktar ett varmt tack till FDUV:s styrelse för förtroendet och samtidigt vill hon tacka verksamhetsledare **Lisbeth Hemgård** för hennes insatser som gjort förbundet till vad det är i dag.

Sammanlagt 13 personer sökte jobbet som verksamhetsledare för FDUV. Annette Tallberg-Haahtela tar över som verksamhetsledare i augusti 2023 då Lisbeth Hemgård avgår med pension.

Foto: Sofia Jernström

Välkommen på kongress på Åland i oktober

Hösten 2020 fick vi tänka om då coronapandemin satte käppar i hjulet för våra kongressplaner på Åland, men i höst hoppas vi förbundskongressen kan bli av på planenligt sätt.

Kongressen ordnas i Mariehamn på Åland fredagen den 27 oktober till söndagen den 29 oktober 2023. Steg för Steg har sitt årsmöte på Åland samtidigt. I samband med förbundskongressen ordnas också program med intressanta föreläsare, och på lördag kväll blir det dans. Pris och andra detaljer informerar vi om närmare på våren.

Förbundskongressen är FDUV:s högsta beslutande organ som ordnas vart tredje år. Kongressen beslutar bland

annat om förbundets strategi och styrelse, inklusive ordförande. Medlemsföreningarna kan lämna in motioner till kongressen kring ärenden som de önskar att tas till behandling. Motioner ska lämnas in till förbundskansliet före utgången av majmånad.

På kongressen har de delegater som blivit utsedda av FDUV:s medlemsföreningar att representera sin förening beslutanderätt. Ta kontakt med din DUV-förening eller Steg för Steg om du vill delta i kongressen som delegat. Även andra föreningsmedlemmar är välkomna att delta i kongressen.

Foto: Erika Backman

Daniela Mård är ny koordinator för läger och förening

Vi har en nygammal medarbetare. **Daniela Mård** har under hösten vikarierat som koordinator för läger och DUV-föreningar i Österbotten, och har nu blivit anställd tills vidare.

Hon har gedigen erfarenhet av både FDUV och vår målgrupp sedan förr.
- Jag har tidigare jobbat som bland annat lägerassistent, ledare på läger och familjeträffar, fritidsledare och som handledare inom Steg för Steg. Jag ser fram emot att få vara med och planera och utveckla våra läger och samarbetet med våra medlemsföreningar, säger Daniela Mård.

FDUV-projekt har hjälpt många i Kenya

FDUV:s projekt i Kenya fortgår och växer. Allt fler familjer och personer med intellektuell funktionsnedsättning får stöd via vår samarbetspartner KAIH, Kenya Association for the Intellectually Handicapped, som FDUV har understött under många år. Målet har varit att hjälpa KAIH att utbildade och stödja personer med intellektuell funktionsnedsättning och deras familjer så att de bättre kan påverka sina levnadsförhållanden.

FDUV:s koordinator för Kenya-projektet **Frank Lundgren** och verksamhetsledare **Lisbeth Hemgård** besökte Kenya i december 2022. Det hade gått fyra år sedan senaste besök på grund av coronapandemin.

- Det är fint att KAIH har lyckats behålla kontakten till fältet trots pandemin som drabbade de kenyanska familjerna hårt, säger Lisbeth som besökt Kenya flera gånger.

- Vi träffade familjer som deltagit i projektet under många år, men också en hel del nya familjer som deltar i utbildningar och får stöd via KAIH, berättar Frank.

- Tack vare projektet har många fått ett bättre liv, konstaterar Lisbeth.

FDUV:s projekt fortgår till och med 2025. Sedan ska KAIH fortsätta sitt arbete utan understöd från FDUV. KAIH når nu närmare 5000 kenyaner och projektet finansieras i huvudsak med utrikesministeriets medel som kanaliseras via utvecklingssamarbetsorganisationen Samverkan inom funktionsnedsättning. Flera DUV-föreningar har understött projektet och DUV i Vasanejdens tidigare verksamhetsledare **Christina Mannfolk** har under många år deltagit i rapportresor till Kenya.

Lättläst om arbete och sysselsättning

Nu finns det en lättläst bok om arbete och sysselsättning för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Det har länge saknats samlad information om arbete och stöd för att hitta arbete. I boken *En bok om arbete* finns bland annat förklarat de olika begreppen som används kring arbetslivsdelaktighet, om hur det går till att få lönearbete samt om att kombinera lön och pension.

Boken är baserad på verksamheten i FDUV:s projekt Steget vidare. Den tar fasta på sådant som personer med intellektuell funktionsnedsättning själva har frågat efter och som diskuterats på kurser och i diskussionsgrupper. Syftet med projektet var att fler skulle få kunskap om arbete och hjälp med att få och erhålla lönearbete.

Boken kan läsas på egenhand eller tillsammans med professionella i skolan eller på arbetscenter. I boken finns också uppgifter som man kan göra själv, tillsammans med personal eller diskutera i grupp.

- Personer med intellektuell funktionsnedsättning ska ha möjlighet att fundera på hurdant arbetsliv de vill ha. Boken möjliggör en inkluderande diskussion om arbete som de själva kan delta i, säger **Melanie Shametaj** från FDUV.

Boken delas ut till sysselsättningsfrämjande enheter och specialskolor på andra stadiet. Man kan även hämta exemplar av boken på FDUV:s kansli i Vasa och Helsingfors. Det går också att beställa enskilda exemplar: 040 653 92 27, lasse.stromberg@fduv.fi. Boken finns dessutom att ladda ner från vår materialbank på webbadressen fduv.fi/materialbank.

Sök till sommarens läger

FDUV har i år igen ett mångsidigt utbud av både dagläger och övernattningsläger för personer med intellektuell funktionsnedsättning runtom i Svenskfinland. Nyhet för i år är att vi har fått STEA-finansiering för att utveckla

vår lägerverksamhet. Det innebär också att vi har kunnat sänka priset på övernattningsläger till 250 euro. Läs mer om de olika lägren och ansök om lägerplats senast 28.2 på vår webbplats på adressen fduv.fi/lager.

Kurser och evenemang

17–18.3 PÅ WASKIA I VASA

Familjekurs: På tröskeln till vuxenliv

Välkommen på en träff för familjer med ungdomar och unga vuxna med intellektuell funktionsnedsättning som står inför vuxenlivet och allt vad det innebär.

Vi inleder träffen på fredag med gemensam middag och möjlighet att njuta av Tropiclandias simhall och bastuavdelning. Under lördagen leder familjeterapeut **Thomas Källund** och FDUV:s familjekoordinator **Susanne Tuure** diskussionerna med föräldrarna.

Ungdomarnas och de unga vuxnas program fokuserar på deras förväntningar inför vuxenlivet under ledning av **Hanna Joffs**. Vi har också hjälpledare som leder anpassade aktiviteter.

Kursen är kostnadsfri och inkluderar kost och logi. Antalet platser är begränsat.

Mera information och ansökan om plats senast 5.3: fduv.fi/kalender, susanne.tuure@fduv.fi, 0400 600 676.

21.3

Rocka sockorna

Vi uppmärksammar Världsdagen för Downs Syndrom genom att uppmuntra alla att rocka sockorna. Genom att rocka sockorna visar vi att olika är bra. Med kampanjen vill vi också öka kunskapen om intellektuella funktionsnedsättningar och värdet av mångfald.

På vår kampanjsida fduv.fi/rockasockorna finns mycket material, även för till exempel skolor som vill jobba kring de här frågorna. Steg för Steg ordnar också Rocka sockorna-fester i Helsingfors och Vasa och DUV i Västra Åboland inbjuder till Rocka sockorna-disco!

31.3–2.4 I ÖSTERBOTTEN OCH SÖDRA FINLAND

Veckoslutsläger för vuxna

I månadskiftet mars-april ordnar vi veckoslutsläger för vuxna med intellektuell eller liknande funktionsnedsättning, ett i huvudstadsregionen och ett i Österbotten. Lägrer börjar på fredag kl. 16 och slutar på söndag kl. 15. På programmet finns bland annat utevistelse, pyssel, musik, filmkväll och avslutningsfest.

Mera information om bland annat exakt plats och anmälan: fduv.fi/kalender, lager@fduv.fi, 040 865 38 88 (södra Finland), 050 302 78 88 (Österbotten).

22–23.4 PÅ VILLA ELBA I KARLEBY

Familjekurs för barnfamiljer

Välkommen på familjekurs med fokus på gemenskap, naturupplevelser och information om stöd i vardagspusslet i en avstressande miljö. Med familjekursen vill vi möjliggöra positiva upplevelser för er som familj.

Vi riktar oss till familjer med barn med intellektuell eller liknande funktionsnedsättning. Programmet är delvis gemensamt för hela familjen och delvis separat för barnen, syskonen och föräldrarna.

Naturskolan vid Villa Elba ordnar program och för barnens programpunkter har vi hjälpledare så att ni föräldrar kan få lite egen tid och samtala med andra föräldrar.

Familjerna inkvarteras i egna stugor invid huvudbyggnaden. Deltagandet är avgiftsfritt och inkluderar kost och logi samt alla programpunkter. Vi har begränsat antal platser.

Mera information och ansökan om plats senast 6.3: fduv.fi/kalender, camilla.forsell@fduv.fi, 040 673 9695.

Nya evenemang och uppdaterad information hittar du i vår webbkalender på fduv.fi/kalender

SAMS sommardagar 2023

8-9.6.2023 | Solo Sokos Hotel Tornî Tampere

Välkommen på den årliga branschkonferensen för svenskspråkiga organisationer och föreningar inom social- och hälsovårdsområdet. Årets tema är digitaliseringen och social- och hälsovårdsområdets framtid.

Mera information finns på samsnet.fi

Tillsammans i FIXtv:s studio. Från vänster: Cedrik Krook, Rasmus Rancken, Elin Tuomela, Mocki Lindeberg, Sara Jansson, Nathalie Järnström, Malle Lundberg och Katarina Jalander. Med på bilden finns också FIXtv:s maskot Fixy.

FIXtv-gänget visar att de kan

FIXtv är en webb-tv-kanal som görs av personer med intellektuell funktionsnedsättning. FIXtv vill ge personer med funktionsnedsättning bra synlighet i samhället.

Vi besökte FIXtv för att höra om deras arbete och för att diskutera värdegrund. Temat för det här numret av GP är värdegrund, alltså vad man tycker är viktigt i livet och i samhället.

Värdegrund handlar också om hur man ser på andra människor, till exempel att alla är lika mycket värda.

- Tanken med FIXtv är att ge positiv synlighet för personer med funktionsnedsättning, berättar Sara Jansson som ansvarar för FIXtv.

- Det bästa med FIXtv är att man får visa att man kan fast man har ett handikapp, säger Elin Tuomela.

Elin är särskilt intresserad av bildkomposition, alltså vad som ska synas i bilden och var.
- Elin är duktig på det, säger Katarina Jalander.

Katarina trivs bäst bakom kameran och som ljudperson.
Som ljudperson har hon ansvar för att banda in ljudet vid inspelningen.

Rasmus Rancken tycker mest om att vara kameraperson, det vill säga den som filmar.
- Jag har alltid tyckt om att filma.
Det har jag efter min pappa och farfar. De har båda filmat mycket.

Många olika program

FIXtv har hittills gjort över 200 program i flera olika programserier.

Nathalie Järnström har en egen programserie. Den heter Nathalies bokhörna.
I den ger hon tips på lättlästa böcker.
- Jag väljer och läser böcker, skriver manus, filmar och klipper sedan filmen själv, berättar Nathalie.
Nathalie är gärna framför kameran, men tycker om allt.
- Det bästa med FIXtv är att man får göra det man älskar, säger Nathalie.

Mocki Lindeberg har också en egen programserie.

Den heter Ny dag, nya möjligheter.

- Jag fotar naturen och skriver dikter, berättar Mocki.

Cedrik Krook är ofta inspelningsledare.

Inspelningsledaren ser till

att alla vet när man börjar filma.

- Jag säger "tystnad tagning, alla är redo, kamera, var så god", berättar Cedrik.

Drömmar som blir verklighet

På hösten var FIXtv med

i Svenska Yles program Efter nio.

Då besökte programledaren **Janne Grönroos**

FIXtv:s studio och **Malle Lundberg**

fick intervju honom.

- Det var roligt att intervju Janne, men det roligaste var att vi fick åka till Grekland, säger Malle.

FIXtv åkte till Grekland

för att spela in en dokumentärfilm.

Filmen heter Drömmen blir verklighet

och handlar om hur viktigt det är att hjälpas åt.

Filmen har premiär i mars

och kan sedan ses på FIXtv:s webbplats.

- Filmen handlar om oss och vår gemensamma dröm att få resa, berättar Katarina.

För att komma på vart de skulle resa

fick alla komma med förslag

och sedan fick de rösta på sin favorit.

Grekland fick flest röster och vann.

FIXtv:s värdegrund

I FIXtv är det viktigt att alla

får vara med och bestämma.

Det hör till FIXtv:s värdegrund.

- Vi bestämmer tillsammans.

Det skulle inte vara roligt

om någon annan bestämde, säger Nathalie.

Delaktighet är en annan viktig sak för FIXtv.

Det betyder att alla i FIXtv ska få vara med

i allt som har med FIXtv att göra.

Alla får komma med idéer,

vara med och planera,

vara med när det filmas och klipps

och delta i möten.

Valfrihet är också viktigt.

Alla i FIXtv får välja vad de gör.

- Man får till exempel välja om man vill vara bakom eller framför kameran, berättar Sara.

Katarina pekar på en blå lapp.

- Den här tänkte jag på i dag:

"Det spelar ingen roll hur långsamt du går så länge du inte stannar", står det på lappen.

Maskoten Fixy

FIXtv har också en egen maskot

som är gjord av en gammal skyltdocka.

Maskoten heter Fixy och är huvudperson

i programserien Fixy på äventyr.

- Fixy är en positiv person

som råkar ut för allt möjligt.

Hon har inget huvud, inga armar eller ben,

men det hejdar inte henne, säger Sara.

- Jag är Fixys röst när hon talar, berättar Nathalie.

- Jag är Fixys röst när hon sjunger, berättar Malle.

Men vem bestämmer vad som ska hända Fixy?

- Vi alla tillsammans, svarar Katarina.

Förstås. För det är ju så de jobbar:

Alla tillsammans!

Text och foto: Matilda Hemnell

Titta på FIXtv:s program på webbplatsen fixtv.fi eller på Facebook. På Facebook heter kanalen fixtv.

Blir det en ny funktionshinderlag?

I senaste numret av GP berättade vi att Finland ska få en ny funktionshinderlag. Planen var att lagen skulle träda i kraft i början av det här året. Men riksdagen har inte ännu hunnit godkänna lagen. När vi skriver detta är det oklart om lagen alls hinner godkännas före riksdagsvalet i april. Om den inte godkänns blir det ingen ny lag nu.

Den nya lagen ska ersätta två gamla lagar: specialomsorgslagen och handikappservicelagen. Det är de här lagarna som långt styr vilken service man får då man har en funktionsnedsättning.

FDUV hoppas att riksdagen hinner godkänna den nya funktionshinderlagen. Vi har jobbat för den i många år. Om lagen inte godkänns nu vill FDUV att den godkänns av nästa riksdag.

Våra viktiga frågor inför riksdagsvalet

I april är det alltså riksdagsval. Inför valet har FDUV tagit fram viktiga frågor som vi tycker att nästa riksdag måste jobba för.

Det här vill vi att riksdagen ska göra:

- Godkänna en ny funktionshinderlag, om den inte godkänts tidigare.
- Jobba för att det finns tillräckligt med personal.
- Stärka rätten till självbestämmande, man ska till exempel få välja var, hur och med vem man bor.
- Jobba för att alla barn och unga ska få rätt stöd för att kunna gå i skola och få en utbildning.
- Stärka rätten till arbete och meningsfull sysselsättning. Fler ska få lön för sitt arbete.
- Jobba för att alla ska ha tillräckligt med pengar.

FDUV får ny verksamhetsledare i augusti

FDUV:s styrelse har valt **Annette Tallberg-Haahtela** till ny verksamhetsledare för förbundet.

Lisbeth Hemgård som länge har varit FDUV:s verksamhetsledare går i pension i höst. Annette börjar jobbet som verksamhetsledare i augusti.

Annette är bekant för många medlemmar. Hon har jobbat inom FDUV redan länge med bland annat påverkan och rådgivning.

- Det blir spännande att börja som verksamhetsledare. Jag hoppas att jag tillsammans med FDUV:s medlemmar, personal och föreningar kan påverka så att personer med intellektuell funktionsnedsättning får sina röster hörda i samhället, säger Annette Tallberg-Haahtela.

Foto: Sofia Jernström

FDUV hjälper familjer i Kenya

FDUV har under många år haft ett projekt i Kenya. Vi hjälper en organisation som heter KAIH. KAIH är en organisation som jobbar för personer med intellektuell funktionsnedsättning och deras familjer i Kenya.

Frank Lundgren och **Lisbeth Hemgård** från FDUV reste i december till Kenya för att se hur det går för KAIH.

- Vi träffade familjer som har varit med i projektet under många år. Vi träffade också många nya familjer som deltar i utbildningar och får stöd via KAIH, berättar Frank.

- Tack vare projektet har många fått ett bättre liv, konstaterar Lisbeth.

FDUV:s projekt tar slut efter år 2025. Då ska KAIH klara sig utan vårt stöd, men fortsätta hjälpa familjerna.

Lättläst bok om arbete

FDUV har skrivit en lättläst bok om arbete. I boken kan du läsa om olika sätt att arbeta och att det går att kombinera lönearbete med att ha en pension. I boken kan du också läsa om hur du kan få stöd om du vill ha ett arbete.

Boken riktar sig till alla som behöver stöd att hitta arbete och behålla ett arbete. Boken är särskilt för dig som har en intellektuell funktionsnedsättning.

Du kan beställa boken gratis från FDUV genom att skicka e-post till lasse.stromberg@fduv.fi eller genom att ringa till telefonnumret 040 653 92 27. Du kan också ladda ner boken från FDUV:s materialbank på webben på adressen fduv.fi/materialbank.

Så här ser boken om arbete ut. Melanie Shametaj har varit med och skrivit boken. Foto: Matilda Hemnell

Ansök till sommarens läger

Nu är det dags att ansöka om att få delta i FDUV:s sommarläger.

På våra sommarläger får du göra roliga saker, ta det lugnt och träffa gamla och nya vänner.

Vi ordnar dagläger och övernattningsläger. En del läger har också något tema, till exempel teater eller dans och musik.

Läs mer om våra olika läger i lägerbroschyren. Lägerbroschyren borde du ha fått per post. Information finns också på vår webbplats på adressen fduv.fi/lager.

Om du vill delta i något av våra sommarläger ska du skicka in din ansökan senast den 28 februari via vår webbplats på adressen fduv.fi/lageransokan. Du kan be om hjälp av någon då du ska fylla i din ansökan, till exempel din mamma eller din pappa eller någon i personalen.

STEG FÖR STEG, stegforsteg.fi

Årets verksamhet har kört i gång

Våra lokala grupper har haft sina första träffar och planerat vårens verksamhet.

Vi har ordnat träffar för nya medlemmar och grupperna kommer att delta i vår kampanj inför riksdagsvalet.

Riksdagsvalskampanj

Söndagen den 2 april är det riksdagsval.

Inför riksdagsvalet har många partier pratat om att Finlands ekonomi inte är så bra.

Vissa säger att de vill spara pengar och skära ner på servicen.

Steg för Steg ordnar därför en kampanj.

Kampanjen handlar om våra liv och våra behov, politikerna ska inte spara på vår service.

Du kan läsa mer om kampanjen

på vår kampanjwebbplats www.framsteg.fi.

Under kampanjen kommer medlemmar att dela ut kort till kandidater som ställer upp i valet.

Vi ber kandidaterna skriva under kortet, så att de lovar att inte skära ner på funktionshindersservicen.

På vår kampanjwebbplats och på Facebook kommer vi att publicera bilder på kandidater som stöder vår kampanj.

Den 18 mars ordnar vi en aktivistdag då våra medlemmar besöker torg och andra platser där kandidaterna finns för att träffa dem och samla underskrifter.

Rocka Sockorna

Den 21 mars är det

Världsdagen för Downs syndrom.

Då ordnar vi en Rocka Sockorna-kampanj tillsammans med FDUV.

Kampanjen syns på sociala medier.

Dessutom ordnar vi Rocka sockorna-fester i Helsingfors och i Vasa tillsammans med SAMS vänverksamhet och de lokala DUV-föreningarna. Vi deltar också i DUV i Åbolands Rocka Sockorna-fest i Pargas.

DUV i Nykarleby • nykarleby.duv.fi

Hälsningar från Nykarleby

Vi hade en fin julfest på restaurang Juthbacka med 84 deltagare, både personer med IF och deras anhöriga eller personal. De som inte kunde delta fick beställa och hämta julmiddagen. Alla medlemmar med IF bjöds på maten. Dessutom fick alla medlemmar en mössa med föreningens logo till julklapp. Vi fick också glädjen att bli inbjudna till DUV i Vasanejden midvinterfest och konsert med humorgruppen KAJ. Trots tigt tidsplan kom 34 personer med på den resan som uppskattades stort.

Vårens program

- **Fredag 3.3 kl. 18.30-20** Solglimten i Nykarleby församlingshem/Malena Vesternäs. Kaffe/te + tilltugg 2 €.
- **Onsdag 22.3 kl. 18.30** Årsmöte på Juthbacka, servering av smörgås + kaffe/te.
- **Lördag 25.3** Simresa till Härmä enligt tidigare modell. Avfärd från Sparvboet kl. 9, sedan via torget och Villa Joupers. Färdtjänst får användas av den som inte kan åka buss. Självrisken betalas av föreningen. Pris: Simning + mat 35 €, endast mat 28 €. Anmälan senast 19.3 till kerstin.strengell@multi.fi eller 050 528 66 09.
- **Torsdag 6.4 kl. 18.30-20** Solglimten i Nykarleby församlingshem/ Malena Vesternäs. Kaffe/te + tilltugg 2 €.

Dessutom planerar vi en avslutningsresa eller -aktivitet till början av maj och en Umeåkryssning i juli.

Foto: Kerstin Strengell

DUV i Sydösterbotten • sydosterbotten.duv.fi

Hälsningar från DUV i Sydösterbotten

I november hade vi bowlinglördag i Närpes. Det blev en välbesökt tillställning som avslutades med pizza-buffé och prisutdelning.

Föreningens jul och 50-årsfest blev lite annorlunda än planerat. Den blev i sista stund ändrad till enbart julfest på grund av influensatider och många var tvungna att avboka. Vi tar nya tag med 50-årsfesten och ser det som en positiv sak: det blir två fester i stället för en!

I januari visades Jönssonligan på bio, i februari träffas vi för en friluftsdag med olika aktiviteter.

Mycket är på gång den här våren, flera program är önskade repriserna från tidigare år. På vår webbplats finns vårens medlemsblad med alla program sammanställda.

Flera kurser ordnas i samarbete med vuxeninstitutet, bland annat läs- och skrivkurs. Mera information om dessa kurser hittas i vuxeninstitutets

kurskatalog som finns att läsas på webben och även delats ut i alla postlådor.

Hälsningar,
Christina Bylund, sekreterare och fritidsledare.

Vinnarna i bowlingtävlingen Raimo Hirvonen och Ulf Helenelund. Foto: Christina Bylund

DUV i Vasanejden • vasanejden.duv.fi

Hälsningar från Vasanejden

Vi har inlett årets fritidsverksamhet med en hejdundrande midvinterfest med humorgruppen KAJ. Christina Mannfolk avtackades och är nu pensionär. Tack för din tid och din insats för föreningen!

Det är jag, Tina Holms, som är ny verksamhetsledare sedan september.

Fritidsverksamheten ordnas med träffar en gång i veckan (till exempel simskola för barn, dramagrupp och bandgrupp) eller en gång i månaden (till exempel bowling-, gym-, dans-, tjej- och killgruppen).

Fler deltagare ryms med i Öppet hus-gruppen som träffas en söndag i månaden kl. 13.30-15 på Seniorpunkten i Smedsby. De spelar spel, sjunger karaoke, pysslar och är ute.

Dessa aktiviteter händer en gång per termin:

- Friluftsdag lördagen den 4 mars kl. 13-16 i Malax - Prova på att skida, skrinna och åka pulka.
- Dansgala lördagen den 25 mars kl. 17-20.30 på Norrvalla i Vörå. Gemensam transport ordnas från Vasatrakten.
- Bio lördagen den 1 april kl. 11 på Bio Rex i Vasas med mat på en restaurang efteråt.

- Disco tisdagen den 18 april kl. 18-21 i Folkhälsanhuset Wasa i Vasas.

Läs mera i medlemsbladet som utkom strax före jul, på vår webbplats eller följ DUV i Vasanejden på sociala medier. Ta gärna kontakt: vasanejden@duv.fi eller 040 543 45 56.

Hälsningar, Tina

Christina Mannfolk avtackas för sitt arbete.

DUV i Västra Åboland • aboland.duv.fi

Taggade på terminsstart!

Här på DUV i Västra Åboland har vårterminen kört i gång med fart, och vi ser fram emot en fullspäckad vinter och vår! På föreningens webbplats kan du bekanta dig med vårt aktuella programutbud.

De nyheter som vi introducerade förra hösten, till exempel bandklubben, konstklubben och diskussionsklubben Vuxensnack, fortsätter på våren. Många gamla godingar, bland annat simning och bowling, hänger självklart också med i programmet.

Dessutom har vi flera spännande evenemang på kommande. I mars ordnar vi till exempel Mat & Politik-kvällar i samarbete med Marthaförbundet och Steg för Steg, där deltagarna får tillreda en festlig måltid och diskutera det kommande riksdagsvalet. På Facebook (DUV i Västra Åboland) och Instagram (@duvaboland) kan du följa med vad som är på gång inom föreningen.

En rolig nyhet är att DUV har ett nytt kontor! Vi håller numera till på Luckan i Åbo (Auragatan 1 H).

Hör gärna av dig om du vill komma och hälsa på, så bokar vi in en träff.

Ha en riktigt fin start på terminen!
Anna Ilmoni, verksamhetsledare

Medlemmarna Stefan Mäkelä och Daniel Holmström testar scrapbooking på Klubb Duvan i Pargas. Foto: Anna Ilmoni

DUV på Åland • duv.ax

Valdebatt

Tisdagen den 7 mars kl. 18-20 ordnar DUV på Åland i samarbete med Ålands handikappförbund och dess medlemsföreningar en valdebatt inför höstens kommunal- och lagtingsval. Vi har valt att hålla debatten redan före sommaren så att partierna kan ta till sig våra åsikter inför höstens val. Att påverka i god tid är viktigt.

Anhörigträffar för stöd och råd

Vi håller öppet hus för anhöriga på kansliet den första torsdagen i månaden mellan kl. 18-19. Vi bjuder på fika och möjlighet att träffa andra anhöriga. Det kan vara skönt att ha kontakt och prata med någon som är eller varit i en liknande situation.

Hemmagymna och yoga på distans

Häng med på lite gymnastik och yoga på distans! På adressen duv.ax/motion hittar du videor där Hanna

och vår personal och vår yogalärare Tomas visar hur man kan göra. Passen är ungefär 20 minuter långa. Du kan välja om du gör dina rörelser stående eller sittande på stol. Den digitala hemmagymnan och yogan är förinspelad och går därför att titta på när det passar dig.

DUV i Mellersta Nyland • mellerstanyland.duv.fi

Lyckad bowlingturnering

Bowlingturneringen som vi arrangerade i november tillsammans med DUV i Västnyland och Kimitonejden och DUV i Östra Nyland var en verklig succé! Drygt 40 ivriga bowlare samlades en lördag i BowlCirkus Sello för att avgöra vem som är Nylands bästa DUV-bowlare. Alla bowlade jätteduktigt och här är topp 3:

Damklass:

1. Rita Boström
2. Maria Selenius
3. Daniela Frankenhaeuser

Herrklass:

1. Jon Tallberg
2. Martin Forssten
3. Henrik Averi

Lagtävling:

1. DUV i Mellersta Nyland
2. DUV i Västnyland och Kimitonejden
3. DUV i Östra Nyland

En enad bowlingkör utropade under middagen ”nästa år igen!” så nu är det bara att börja träna inför bowlingturneringen hösten 2023. Hoppas vi ses där!

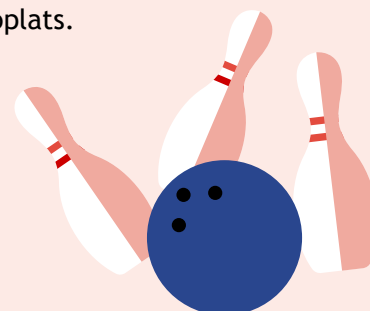
Klubbar och evenemang

Klubbterminen har börjat men det går bra att komma med i klubbarna också mitt under säsongen. I januari och februari har vi bland annat gått på hockey, sett fars på Fallåker teater, besökt båtmässan, spelat biljard och sjungit karaoke!

Följande evenemang arrangerar vi i mars:

- 4.3 Sång och musikstund med TeckenSandra
- 11.3 Bio på Kino Engel
- 18.3 Barnfest på Annegården
- 21.3 Rocka sockorna fest
- 25.3 Karaoke på Anna K

Mera ingående information om våra klubbar och evenemang och om hur man anmäler sig hittar du i senaste numret av vår medlemstidning DUV Vingen info och på vår webbplats.

”I DUV är man välkommen som man är”

Hej, vem är du?

Jag heter Anna Ilmoni, och jag jobbar som verksamhetsledare för DUV i Västra Åboland.

Hur kommer det sig att du engagerat dig i DUV?

Jag har både en moster och en farbror med funktionsnedsättning, så den här målgruppen har alltid legat mig varmt om hjärtat. När jag var yngre jobbade jag som fritidsledare för DUV i Mellersta Nyland, och tyckte att det var väldigt roligt.

För drygt två år sedan flyttade jag till Åbo för att studera. Jag kom i kontakt med aktiva inom den lokala DUV-föreningen, och våren 2021 blev jag tillfrågad att ta över som verksamhetsledare. Det kanske inte är så vanligt att hoppa från att vara fritidsledare till att vara ansvarig över en hel förenings verksamhet, men jag såg det som en spännande utmaning.

Vid sidan av studierna jobbade jag dessutom som inhoppare på ett Kårkullaboende, så flera av medlemmarna var redan bekanta.

Vad är ni bra på i er förening?

Jag tycker att vi har ett mångsidigt utbud av fritidsaktiviteter. Vi har någonting som passar alla, oavsett ålder och stödbehov. Dessutom är vi måna om att lyssna på medlemmarnas respons och anpassa programmet enligt deras önskemål.

Vad borde ni bli bättre på?

Eftersom vi är så ivriga på att ordna program och starta nya projekt så kan det bli svårt att välja vad man ska satsa på just nu och vad som ska sparas till senare. Det är superbra med nya idéer, men det är också viktigt att det inte blir för många förändringar på samma gång.

Jag är själv en person som lätt blir inspirerad och vill göra hundra saker samtidigt, men jag försöker lära mig att tänka mer långsiktigt.

Har du tips på någon lyckad verksamhet som andra föreningar kunde ta modell av?

Jag vill gärna lyfta fram vår diskussionsklubb Vuxensnack, som startades efter önskemål av både medlemmar och personer som jobbar med målgruppen. På Vuxensnack-träffarna får deltagarna diskutera bland annat relationer, sexualitet och kroppsbild. Som diskussionsledare fungerar två psykologistuderande. Den idén får fler föreningar gärna ta efter - det är viktigt att det finns trygga sammanhang där personer med IF får prata om sådana här ämnen!

Vad får du ut av att vara med i DUV-rörelsen?

Massor av skratt, fina samtal, inspiration, viktiga insikter... listan kan göras lång!

Anna Ilmoni (till höger) med DUV-medlemmen Jussi Hedberg.
Foto: Hans Henriksson

”

Det allra bästa är kontakten till våra medlemmar.

Det allra bästa är ändå kontakten till våra medlemmar. Att se glädjen i någons ögon när de får en strike på bowlingen, spelar ett trumsolo i bandklubben eller dansar loss på disco är den bästa belöningen man kan få. Den här föreningen vore ingenting utan våra underbara medlemmar.

Varför tycker du andra borde engagera sig?

Jag tror faktiskt att man blir en lite bättre människa av att vara med i en DUV-förening. I stället för att utgå från sina egna tankar och behov så lär man sig att sätta sig in i någon annans verklighet och fundera på vad som är bäst för dem.

Man blir medveten om hur mycket som borde förändras i vårt samhälle för att det faktiskt ska vara jämlikt för alla. Det tror jag att är väldigt nyttigt, för då anstränger man sig också mer för att åstadkomma en förändring.

Dessutom får man vänner för livet och ett sammanhang där man är välkommen precis som man är. Vad är bättre än det?

Text: Nina Winqvist

VÅRA VIKTIGA VALFRÅGOR

1. Åtgärda personalbristen – en ödesfråga!
2. Stärk självbestämmandet – minska på begränsningsåtgärderna
3. Trygga rätten till utbildning med anpassat stöd
4. Stärk rätten till arbete och meningsfull sysselsättning
5. Trygga en skälig levnadsnivå – motarbeta fattigdomen

RIKSDAGSVALET 2.4.2023

fduv.fi/riksdagsvalet2023

